

POLSKA AKADEMIA NAUK
Komitet Nauk Pedagogicznych
i Psychologicznych

Warszawa, dnia 19. IV. 1964.

L.dz. 104/64.

Obyw.

Prof. dr Maria Grzegorzewska.....

Uprzejmie proszę o przybycie na zebranie plenarne
Komitetu Nauk Pedagogicznych i Psychologicznych PAN -
poświęcone analizie dorobku nauk pedagogicznych w Okresie
20-lecia Polski Ludowej.

Zebranie odbędzie się w dniu 6 maja /torek/ br.
godz. 10⁰⁰, w Pałacu Kultury i Nauki, piętro I, sala 10-03.

Porządek obrad:

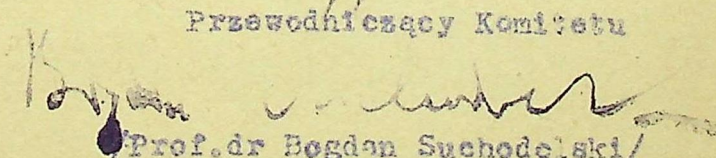
- 1/ Zagajenie - prof. dr B. Suchodolski
- 2/ Dyskusja.

Równocześnie załącza się teksty referatów, które
będą przedmiotem dyskusji na zebraniu.

Ze względu na obszerny materiał do dyskusji, przewi-
duje się przerwę obiadową w obradach w godz. 13⁰⁰ - 14³⁰.

Osoby, pragnące skorzystać z hoteli, proszone są o nadesłanie
zgłoszeń w terminie do dnia 28. IV. 1964r.

Przewodniczący Komitetu

Prof. dr Bogdan Suchodolski/

Dr Władysław Stryjeński

Norma w higienie psychicznej

Tezy do dyskusji.

- 1) Pojęcie normy jakim posługuje się medycyna, jest abstrakcją wprowadzoną z częstości występowania cech anatomicznych i fizjologicznych i opiera się na statystycznie uchwyconej przeciętności. Rozstrzygającym sprawdzianem jest zdolność do funkcji. W zakresie psychopatologii trudno jest określić ściśle granicę między chorobą a zdrowiem. W tej dziedzinie wysuwa się na pierwszy plan rozpatrywanie stosunku jednostki do świata otaczającego i jej postępowanie.
- 2) Higiena psychiczna w jej dotychczasowym rozwoju uwzględnia w dużej mierze przejawy psychosocjalne i jej zakres obejmuje tak odchylenia od normy biologicznej, jak też odchylenia od wymogów życia społecznego (patologia społeczna).
- 3) Higiena psychiczna musi opierać się na danych medycyny, psychologii i socjologii.
- 4) Rozwój cielesny i psychiczny charakteryzuje się przekłamami nieraz dysharmonicznymi, które stanowią jego istotną cechę. Z punktu widzenia biologicznego są one zjawiskiem normalnym, choć, w skutkach swych mogą być w sprzeczności z normą wzorcem wytworzonym przez wymogi wychowawcze, społeczne itd.

Tezy do referatu Prof.Dr.St.Szumana.

Istota metody psychohigienicznej.

1. Podobnie jak organizm, psychika posiada zdolności autoregulacyjne i regeneracyjne. Jednym z głównych zadań higieny psychicznej jest wzmacnianie siły i odporności psychicznego organizmu na powstające w nim dysharmonie i zaburzenia.
2. Troską zasadniczą higieny psychicznej jest też (w szerokim zakresie stosowana) wychowawczo-profilaktyczna dbałość o to, by społeczeństwo składało się z ludzi psychicznie zrównoważonych i odpornych, zdolnych do życia i pragnących żyć, a dzięki temu właśnie społecznie i kulturalnie pożytecznych i czujących się dobrze w swoim zdrowiu i swojej pracy.
3. Człowiek psychicznie zdrowy to taki, który m.i. jest wytrzymały na samego siebie i daje radę samemu sobie; psychopata jest ten, który sam sobie cierpień dodaje i się nimi coraz bardziej obarcza, nie umiając ich przezwyciężyć.
4. W psychopatologii - a tym samym w teorii i praktyce higieny psychicznej trzeba mieć na uwadze zawsze dwie rzeczy, po pierwsze: stopień w jakim dany organizm psychiczny na tle somatycznym jest nadwątłony i uszkodzony, a tym samym a) pod wzgl. swych normalnych funkcji zmieniony, b) samopoczuciowo cierpiący, oraz, - po drugie: sposób reagowania na zaburzenia, rejestrujące się w świadomości cierpiącego, przy czym wchodzi w rachubę albo poddawanie się depresji, wykołajeniu i rozstrojowi, lub też mniej lub więcej umiejętne przeciwstawienie się temu.
5. Zapomina się zwykle o tym, że jednym z głównych zadań wychowywania jest udzielanie pomocy w dawaniu sobie rady z życiem i ze sobą w sytuacjach mniej lub więcej psychicznie trudnych, i że celem tych poczynąń jest nie co innego, jak potęgowanie i krzepienie sił odpornych i regeneracyjnych - czyli zdrowia psychiki.
6. Wychowanie psychohigieniczne ma w rezultacie doprowadzić do samodzielnej odporności na urazy życia tych, których się wychowuje. Człowiek dorosły potrzebujący stale pociechy, podpory, rady i pomocy drugich (w swej sytuacji psychicznej) przestał być zdrowym człowiekiem i nie jest też - oczywiście - ani szczęśliwą, ani społecznie pożyteczną jednostką.
7. Chory nie jest uleczony, jeżeli nie uzyskał z powrotem swojej samodzielności, t.zn. jeżeli nie staje się znów zdolnym do skutecznej autopsychoterapii.
8. Metoda wychowawczo- i leczniczo-psychohigieniczna polega na hetero- i psychoterapii, mającej na celu pomóc choremu w jego autopsychoterapii. Nie wraca się choremu zdrowia, lecz siłę organiczną utrzymanie zdrowia i władzę psychiczną zachowanie zdrowia.
9. Lekarz psycho-higienista jest nie tylko lekarzem i psychologiem, ale wychowawcą. Jeżeli chce chorego wyleczyć, to musi go w czasie kuracji tak wychować, by chory później już sam dawał sobie radę i sam potrafił sobą kierować.
10. W każdej chwili naszego życia kształtuje się nie tylko nasz charakter i nasza etyka, ale też nasze zdrowie psychiczne. Jest ono w każdej chwili narażone na szwank i trzeba znać wszystko, co mu już w życiu codziennym - a nie tylko w szczególnych sytuacjach - wciąż zagraża, by wychować zdrowych ludzi i zdrowe społeczeństwo.

Psychika i Zdrowie.

- I
 - 1. Pojęcie higieny psychicznej.
 - 2. Postawa duchowa i jej znaczenie w psychoterapii i higienie ps.
 - 3. Poprzednicy współczesnej higieny psych.
- II
 - 1. Podstawowe założenie wszelkiej psychoterapii i higieny psych. wiara, przekonanie, że procesy psych. stanowią czynnik aktywny w życiu organizmu.
 - 2. Różnorodne przejawy wpływu ps. na funkcje ustrojowe:
 - a/ jakość, zakres, głębookość i specyficzność wpływu
 - b/ wpływ dowolny i samorzutny
 - c/ stany normalne, anormalne /hipnoza, somnambulizm, ekstaza itp./ i patologiczne.
 - 3. Dane kliniczne i eksperymentalne
- III
 - 1. Osobowość i jej rola w tworzeniu zdrowo-yślniej postawy duchowej.
 - a/ zwalczanie konfliktów, wzruszeń i popędów szkodliwych dla zdrowia.
 - 2. Znaczenie hetero i autosugestji świadomej w urabianiu należytej postawy duchowej.

Dr. J. Jaroszyński

Metoda Rorschacha w higienie psychicznej.

T e z y d y s k u s y j n e.

- 1. Metoda Rorschacha ma szczególnie wartość diagnostyczną w stanach zdrowia i choroby, jako metoda dość wielostronna, jednocześnie możliwie obiektywna, niezależniejsza w znacznym stopniu od "cezur" i stylizacji badanego, a zarazem dająca wyniki względnie łatwo porównalne między sobą.
- 2. W związku z tym - pożądane jest wykorzystanie tej metody we wszelkiego rodzaju poradnictwie higieniczno-psychicznym, a więc: poradnictwie leczniczym, wychowawczym, szkolnym, zawodowym i w t.zw. trudnościach życiowych.
- 3. Wskazane jest szerokie uwzględnienie metody Rorschacha w badaniach nad zagadnieniami teoretycznymi, związanymi z higieną psychiczną, jak np. zagadnienia prawidłowego rozwoju, pochodzenia szczególnych typów uzdolnień i przystosowania, typologii zbiorowisk ludzkich, niektórych elementów patogenezy różnego rodzaju zaburzeń psychicznych.

Dr. Grodzki Stanisław

Tezy do dyskusji w związku z referatem "Higiena psychiczna a sport i wychowanie fizyczne".

1. kształtowanie osobowości wymaga uwzględnienia zarówno rozwoju psychicznego jak i fizycznego.
2. Najczęstszą formą odchylenia procesów rozwojowych od normy są zaburzenia psychoruchowe i trudności wychowawcze.
3. Racjonalne wychowanie fizyczne może być czynnikiem zapobiegawczym względnie leczniczym tych zaburzeń.
4. W okresie szkoły powszechnej należy zaspokoić naturalną potrzebę ruchu u dziecka przez dobór ćwiczeń fizycznych o charakterze koordynacyjnym, ćwiczących równowagę i szybkość, oraz gry i zabawy.
5. Ćwiczenia fizyczne wytrzymałościowe i siłowe oraz sport zawodniczy nadają się dla młodzieży po okresie dojrzewania przy uwzględnieniu zespołów rówieśniczych a nie klasowych.
6. Dobór odpowiednich ćwiczeń cielesnych i zastosowanie określonych sportów może wywierać korzystny wpływ leczniczy w różnych zaburzeniach i trudnościach wychowawczych z zakresu higieny psychicznej.

Dr. Szmydt Jadwiga

Rozwój sądów i poczucie moralnych u dzieci.

Referat niniejszy jest fragmentem pracy szerzej zskrojonej, zaczętej przed wojną. Zebrałam liczny materiał ze szkół wielkopolskich, małych miasteczek i wsi, który był już częściowo opracowany, lecz uległ niestety zniszczeniu. Ponieważ zagadnienie uważam za interesujące, więc wróciłam po wojnie do zaczętej pracy.

Ograniczam się tylko do postawienia samego zagadnienia oraz podania kilku fragmentów zagadnień związanych z tematem a wykonanych z wypowiedzi dzieci. Tymczasowe wyniki dotyczą

- 1/ zagadnienia wdzięczności
- 2/ zagadnienia dwu szeregów moralności
- 3/ zależność sądów od bogactwa lub ubóstwa ofiarowującego
- 4/ zagadnienie rozwoju sądów na tle szkoły powszechnej żeńskiej.

Tezy dyskusyjne do referatu prof.dr.J.Hurynowicz -
z zagadnień : Higieny Psychiczej Pracy Umysłowej.

W związku z brakiem synchronizacji krzywej nasilenia wydajności pracy umysłowej w okresie roku - jak z geo-klimato-psychicznymi rytmami rocznymi tak i z rozłożeniem materiału naukowego, egzaminów, przerw wakacyjnych - w celu zapobieżenia straszliwie szerzącym się w następstwie - wyczerpywania się układu nerwowego i nerwicom zarówno u uczących się, jak i u personelu nauczającego - staje się konieczne przeprowadzenie niektórych zmian w programie nauczania i w ułożeniu wypoczynków w przeciągu roku szkolnego.

Stwierdzono, że krzywa nasilenia wydajności pracy umysłowej zaczyna się o b n i ż a ć od połowy marca, osiąga swój maksymalny s p a - d e k w połowie lipca, stopniowo w z r a s t a j ą c daje n a - s i l e n i e wydajności pracy umysłowej w październiku i listopadzie, by po nieznacznym o b n i ż e n i u w grudniu - wykazać n a j w y ż s z ą wydajność w styczniu i lutym.

Plan naszego dotychczasowego nauczania, np. w szkołach wyższych obecnie nie uwzględnia tych danych i prowadzi rabunkową gospodarkę w siłach ustroju.

Stąd - nadmierne wyczerpanie się energii psychicznej młodzieży.

Poniżej załączona tabelka* ilustruje projekt reform dla szkół wyższych,

pożądane opracowanie podobnych projektów przez rzeczoznawców szkół średnich i początkowych z uwzględnieniem danych geo-klimato-psychicznych

x) zob. tablica sienna

Tezy do dyskusji

do referatu p.dr.Z.Czyżewskiej p.t."Wpływ działań wojennych na zaburzenia okresu dojrzewania u dziewcząt".

U przebadanych 200 dziewcząt ujętych w dwie grupy:

a. miesiączkujące przed wojną i w okresie wojny, oraz

b. które miesiączkować zaczęły w końcu wojny i po wojnie - stwierdzono oddziaływanie się wieku miesiączkowania oraz zaburzenia cyklu miesiączkowania.

Postawia pytanie - czy poza innymi czynnikami natury ubocznej zmiany te należy odnieść do powstałych na skutek wstrząsów wojennych.

Tezy do referatów Dr.K.Dąbrowskiego:

1. Pojęcie zdrowia psychicznego
2. Uwagi o teorii Jacksona.

Tezy I referatu.

Referent rozpatruje różnorodne ujęcia zdrowia psychicznego, zatrzymując się dłużej na pojęciach zdrowia psychicznego, jako:

- a/ sprawności zespołowej podstawowych funkcji psychicznych,
- b/ hierarchicznego układu i działania funkcji pod kontrolą funkcji realności
- c/ struktur i funkcji zintegrowanych
- d/ rozwojowego przystosowania się do zmieniających się warunków życia.
- e/ zdolności do prawidłowego rozwoju związanej z rosnącą hierarchią celów.

Poza tym krótko omawia stesunek uzdolnień, genialności i postawy dążeniowo-uczuciowej do doskonalenia się w stosunku do zdrowia psychicznego.

Według referenta - zdrowie psychiczne nie może polegać ani na sprawności zespołowej podstawowych funkcji psychicznych, ani na hierarchicznym układzie i działaniu funkcji pod kontrolą funkcji realności, a to ze względu na brak dostatecznego sprecyzowania pierwszego i drugiego pojęcia. To samo odnosi się do ujmowania istoty zdrowia psychicznego, jako stanu integracji. Również bez bliższego określenia celów rozwoju, a więc i celów przystosowania się do zmieniających się warunków życia - zdrowie psychiczne nie może być określone, jako zdolność rozwojowego przystosowania się do tych warunków. Analiza drogi rozwojowej u ludzi wybitnie zdolnych, genialnych, wreszcie u osobników dążących do doskonałości moralnej wskazuje na konieczność stwierdzenia, iż podstawowym warunkiem zdrowia psychicznego jest zdolność do realizacji celów bliższych i dalszych aż do celu najwyższego, jakim jest ideał osobniczy i grupowy. Można by je określić jako umiejętność ciągłego podporządkowywania cząstkowych i przejściowych umiejętności przystosowywania się - przy stosowaniu hierarchicznie najwyższemu t.zn. ideałowi osobniczemu i grupowemu. Jest to zdolność do ewolucji indywiduum i grupy społecznej w kierunku coraz wyższych form, aż do ideału struktury i czynności jednostkowych i grupowych.

Tezy II referatu.

Ujęcie zaburzeń i chorób psychicznych w ich stosunku do procesów rozwojowych dają możliwość wydzielenia spośród procesów t.zw. chorobowych - takich, które mają pozytywne znaczenie rozwojowe od takich, które przekształcają się w formy dyssolucyjne, odpadkowe.

Poza chorobami odpadkowymi w procesie ewolucji - inne procesy t.zw. chorobowe, nie są obojętne, jak się wydaje, dla procesów przyszłego rozwoju, a być może wiele spośród nich związanych jest istotnie z procesami rozwojowymi. Być może, iż istotą takich procesów jest mechanizm dezintegracji pozytywnej, przetwarzającej, wysubtelniającej poszczególne elementy strukturalne w drodze do wyższej formy struktury, do wtórnej integracji.

Uznanie danego zespołu objawowego za chorobowy w znaczeniu dyssolucyjnym - nie może być wyłącznie oparte na analizie jego struktury, jego obrazu, ale na analizie jego miejsca i znaczenia w układzie tendencji danego osobnika, jego znaczenia dynamicznego w rozwoju jednostki w zależności od wieku, płci, typu, a w dużej mierze i poziomu kultury.

Wiele objawów rozluźnienia, rozbicia psychicznego nie jest tak, jak mówi Jackson, wyrazem przejścia od złożonego do prostego, od wolnego do automatycznego, od hierarchicznie wyższego do niższego, ale często odwrotnie, jak np. nadmierna pobudliwość i ożywienie marzeń sennych, objawy poczucia pustki i inności, samopoczucie dezintegracji wewnętrznej, objawy koncentracji i ekstazy, skrupułów, poczucia winy i grzechu.

Cyklotymizacja, czy schizotymizacja, poczucie zatrąty siebie w fali życia (mania), czy poczucie inności, stany widzeń czy ekstazy, poczucie winy i grzechu znane są jako objawy zaburzeń i chorób psychicznych i znane są jako przejawy pewnych faz rozwojowych we wszystkich religiach, jako efekt mniej lub więcej przejściowy lub stały metody doskonalenia się wewnętrznego. Chodzi tylko o to, jak się one przedstawiają w przebiegu czasowym, jakie miejsce zajmują w strukturze i przejawach całej osobowości, jaki jest stosunek do nich jednostki przeżywającej, jaki jest ich sens dla jednostki i grupy.

W bezpośrednim przeciwstawieniu i uzupełnieniu jacksonowskich zasad w zagadnieniach ewolucji i dyssolucji, wydaje się słusznym stwierdzenie, że niektóre procesy dezintegracyjne, tworząc pozory uszkodzenia i obniżenia funkcji wyższych - powodują raczej osłabienie lub dyssolucję struktur t.zw. lepiej zorganizowanych, pierwotnych, wzmacniając kompensacyjnie czy sublimacyjnie wyższe hierarchicznie struktury.

Bogactwo mnemiczne i wrażliwość ekforyczna, cechujące człowieka dojrzałego, a specjalnie wrażliwego ogólnie i zdolnego, nie wydaje się pozostawać bez związku z rozbijającymi pierwotną strukturę psychiczną konfliktami, wzbogacającymi treść marzeń sennych i wzmagającymi czujność snu.

Wydaje się istnieć związek między rozwojem świadomości i jej przenikaniem do treści marzeń sennych oraz skomplikowaniem życia podświadomego i przenikania go do świadomości.

Dr Handelsman i Dr Dreszerowa

Tezy do referatu

"Alkoholizm u młodzieży szkolnej"

1. Wszyscy lekarze szkolni powinni przejść dodatkowe przeszkolenie w klinikach psychiatrycznych ze specjalnym uwzględnieniem neuro-psychiatrii dziecięcej. Lekarze tacy powinni przeprowadzić systematyczne somato psychiczne badanie wszystkich dzieci szkolnych i winni nawiązać ścisły kontakt i współpracować z miejscowymi ośrodkami higieny psychicznej.
2. Wskazano jest, by nauczyciele i wychowawcy przynajmniej raz do roku, najlepiej na początku roku szkolnego, organizowali konferencje wspólne z rodzicami, na których lekarze przychodni do walki z alkoholizmem dawali by odpowiednie wyjaśnienia dotyczące sprawy używania napojów alkoholowych.
3. W programie wszystkich szkół (powszechnych, licealnych, zawodowych) powinno znaleźć się miejsce na naukę o alkoholizmie (przynajmniej 2 godziny w roku) przez odpowiednio przygotowanych nauczycieli.